

چکیده

ریشه‌های جهانشمولی دین اسلام در مبتنی بودن آن بر فطرت، انعطاف پذیر بودن آموزه‌های آن، و حرکت و تطابق اجتهاد آن بر مبنای مقتضیات زمان و مکان نهفته است. باید اذعان نمود که اسلام و دستورات آن با فطرت انسانی که همان بعد ثابت حیات انسانی است هماهنگ است و به همین خاطر اسلام دین جامع و فراگیر بوده و می‌تواند جهانشمول گردد از سویی عناصر جهانی شدن نیز در منابع اصلی اسلام، یعنی قرآن و سنت به وفور دیده می‌شود. هدف اسلام همانند سایر ادیان بزرگ الهی، اصلاح کلیت جامعه انسانی در فراخنای گیتی و بدون توجه به حدود جغرافیایی و مرزهای ساختگی است به همین خاطر این ادیان و از جمله اسلام، همه حکومت و دولت‌ها را ورای مرزها و نژادهایشان به یک دین و دولت واحد و مرکزیتی یگانه فرا می‌خواند؛ همچنانکه در آغاز رسالت اسلام، پیامبر به حکام ایران، مصر، حبشه، یمن، روم و... نامه می‌نویسد و آنان را به یگانگی و تن دادن به مدیریت واحد در جامعه انسانی دعوت می‌کند.

به عبارتی جهانی شدن پدیده‌ای نوپیدا است که به دلیل ابعاد ابهام و گستره فراخ آن، در بعضی جوانب، معنای مبهم و پیچیده‌ای به خود گرفته است. شمول‌گرایی و فراگیر شدن امری در سطح جهان و به معنای بین‌المللی شدن، جهان‌گستری، فرا قلمروگرایی و سیالیت، تاحدودی توانسته اند معنا و مفهوم آن را به اذهان نزدیک سازند. برای شناخت دقیق این پدیده، باید به همه ابعاد، عوامل و پیامدهای آن توجه داشت. یکی از مهم‌ترین تأثیرات آن، تأثیر بر وضعیت فرهنگ، سیاست و حکومت است. این مسئله، که در عصر جهانی شدن، اسلام به منزله یک دین و فرهنگ جهان‌شمول، چه نوع مواجهه و رابطه‌ای می‌تواند با جهانی شدن کنونی داشته باشد، مسئله‌ای مهم و درخور توجه است.

پژوهش حاضر، تلاش می‌کند تا جهان‌شمولی اسلام را به مثابه مکتب جهانی از لابلای آیات و روایات، که منابع اصلی و دست اول اند، به اثبات رساند و سپس به بررسی و تبیین آن پردازد.

کلیدواژگان: جهان‌شمولی، قرآن، روایات، سیاست، حکومت، دولت اسلامی.